

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

גב א מיי שס הל' גב
טושי'ע שס פ"ו:
גב ג מיי פ"ה מהל'
עדות הלכה ב סמג
לאזין ריד טור ש"ע ח"מ
סמן לד ספק ז:
גב ג מיי פ"ה מהל'
נחלות הלכה ו סמג
עשין זו טושי'ע ח"מ ס'
רל ספק ב:
גב ד מיי פ"ה מהלכות
זכרות הל' ח סמג
עשין זו טושי'ע ח"מ ס'
קפד ספי' ו ס' קלו ס"ד:

רבינו הגנאל

תנא ר' אומר עם הארץ
אסור לאכול בשר שנאמר
זאת תורת הבהמה. אמר
ר' אלעזר עם הארץ מותר
לנוהרו ביום הכפורים
שחל להיות בשבת. אמרו
לו תלמידיו רבי כו.
אמר ר' יוחנן עם הארץ
מותר לקרוע כדג כו.
ואסור להתלות עמו
בדרך כו. ח"ד גדולה
שנאה ששונאים עמי
הארץ תלמידי חכמים כו'
ונשתייהם. שגו ופירש יתר
מכילין. ח"ד ששה דברים
נאמרו בעמי הארץ. ואין
מוסרין להם עדות, ואין
מקבלין מהן עדות, ואין
מגלין להם את הסוד, ואין
ממנין מהם אפטרופין על
היתומים, ואין ממנין אותן
אפטרופין על קופה של
צדקה, ואין מתלוין עמהן
בדרך. ויש אומרים אף
אין מכריזין על אברן,
וח"ד זימנין דנפיק מיניה
זרעא מעליא [שנאמר] יבין
וצדיק ילבוש מתיי וכן
מי שיצא מירושלים ונזכר
עם ארבעה בשר קיש אם
עבר צופים שורפו כו.
פירוש שם מקום שעומד
שם וצופה בכל צד, שורפו
במקום שנוכר. ואם לא
עבר הצופים חזרו כו. עד
כמה חזרו, ר"מ אומר
בין חמץ בין בשר קיש
כביצה. ר' יהודה אומר
זה היה בכית. והחכמים
אומרים בשר קיש כזית
וחמץ (ככותבת) וכביצה.
ואקשינן ורמינן עד כמה
מומנין עד כזית, ר' יהודה
אומר עד כביצה, מכלל
הדר"מ כזית חשוב, ור'
יהודה כביצה, ומשני ר'
יוחנן מוחלפת השיטה,
כלומר הלף דביר ר' מאיר
לר' יהודה ודביר ר' יהודה
לר' מאיר, כי היכי דלא
תיקשי דבריהן אדבריהן.
אבי אמר לעולם לא תפוך,
והתם בענין זימון בקראי
פליגי, ר"מ סבר ואכלת זו
אכילה, ושבעת זו שתיה,
אומר לך כנותר. ר' יהודה
איסורו בכזית דאכילה
כתב ביה אף חזרתו
בכזית.

אמר רב כהנא אי לאו דנסיבי בהנאה לא גלאי. משמע שלא היה כהן והא דלמרינן בפ"ק דקדושין (דף טז.) רב כהנא שקל סודרה בפדיון הבן בשביל אשתו היה לוקח כדלמרינן בפ' הזרוע (חולין דף קג.) רב כהנא הוא אכיל בשביל אשתו והא דלמר ברק ערבי פסחים (לקמן ק"ג.) א"ל רב לרב כהנא פשוט נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא כהנא [וגברא] רבא אלא לא בשביל שהיה כהן אלא שכן היה שמו: **לא מצא בת נבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות.** משמע דגבאי צדקה עדיפי ממלמדי תינוקות והא דלמר ברק השומפין (ב"ב טז.) והמשכילים זיהירו כוהר הקריע אלו גבאי צדקה ומלדיקי הרצים ככוכבים אלו ממלמדי תינוקות ל"ל דוהר הקריע עדיף מזהר כוכבים: **מה ארי דורם ואוכל.** פרי"ת דורס ואוכל ואין ממתין עד שתמות אף עם הארץ אינו ממתין עד שתפייסו:

וייש אומרים אף אין מכריזין על אבדתה. וא"מ מאין יודע שהיא של ע"ה (ט ואור"י) כגון ששיירא של ע"ה עוברת וראינו שנפל מהם והשתא משמע דדוקא אין מכריזין על אבדתו אבל לגזול צידים לא אע"ג דלית ליה האי סברא דבסומן אפשר דנפיק מיניה רבא מעליא ומימיה לר"י אלא ממנו אסור השתא גופו מותר שומתר לקורעו כדג ממנו לא כל שכן דכה"ג אמר בהגזול בתרא (ב"ק ק"ע.) ובע"ז (דף טו.) גבי מוסר למאן דלית ליה סברא דאפשר דנפיק מיניה רבא מעליא ונר"י לר"י דלעיל מיירי במכיר וכופר להכעיס^א דה"ל הריגתו כמו פיקוח נפש שהוא לטעון ומשוד עם הדמים^ב דאי לאו הכי היאן מותר להורגו ציזם הכפורים שחל להיות בשבת הלא אפילו נכרי אסור וכן משמע הלשון על חיי אינו חס דמכיר וכופר^ג דיש הרבה עניני ע"ה כדמוכח בסוטה בפ' היה נוטל (דף קג.) ואור"י דמה שאנו מקבלים עדות מע"ה כדלמר ברק חומר בקדש (מגינה כג.) מתאן מקבלים האידנא סדומתא מע"ה כרבי יוסי: **ואבלת זו אכילה.** נראה דהני שיעורי כזית וכביצה דלא הוי אלא אסמכתא וכן פ"ה ברק מי שמתו (ברכות כ.) גבי הא דלמר בן מנצק לאציו ומוקי לה כגון דאלא האז שיעור דרצנן ופ"ה שס דהיינו כזית וכביצה דמדלוריימא צעינן שציעה גמורה וכן מוכח התם דקאמר לא אשא פנים לישאל שכתבתי להם ואכלת ושבעת וזכרת והן מדקדקים על עמם כזית וכביצה וקשה דברק ג' שאכלו (שם מה.) אמר ינאי מלכא ומלכתא כרבי ריפתא כהני הדדי אמר מאן יהיב לן גברא דמנצק לן אייתוהו לרבי שמעון בן שטח וכו' שמה וצריך להו וקאמר רבי שמעון בן שטח לגמריה הוה דעבד דלעולם אינו מוציא אחרים ידי חובה עד שיאכל כזית דגן מוציא אחרים ואי כזית דרצנן היכי מפיח להו הא אמר דלא אטי דרצנן ומפיח דלוריימא אור"י דהיינו דוקא קטן אינו מוציא אומו שאכל שיעור דלוריימא אבל גדול אפילו לא אכל כלל יכול להוציא אחרים מדלוריימא:

הדרן עלך אלו עוברין

ואינו מקבל. לשומעים: גדולי הדור. אנשי מעשה ולדיקים: כס גבאי צדקה. שאין ממנין אלא אם כן טובים ונאמנין: נשופין שרץ. שאינן זחירות במלות: עם כל בהמה. שדומות לבהמה שאין להן לב להצין: כי היא חייך ואורך ימים על חיינו לא חס. (למוד תורה ולחיות: על חיי הצירו לא כל שכן. ויש ללמד שמה ירגנו: ומגבו. דמו לא חיי כדלמרינן בשחיטת חולין (דף כה.) קרעו כדג מטמא בזהל מיד ואף על גב שמפרפר ואמר רבי שמואל בר רב יוחנן ומגבו: אינא לא צריכין אנו להם. למזונותיהן ולעזרתם היו הורגין אותנו: כאילו צועל ארוסו ופניו. שצביישו: מאורסה. לכל קהילות יעקב: שנה ופירש. תלמיד ששנה ופירש מן התורה יודע כמה תלמידי חכמים מגנים את עמי הארץ וכמה הם שפלים צעיייהם שונא יומר מכולם: אין מוסרין לו עדות. אין מומנין אותו לשמוע דבר להעיד עליו: ואין מגלין לו סוד. שום דבר סתר לפי שהולך רכיל ומגלה: על היוםמוין. שמשוד על הגזל: המוצא אציה חייב להכריז כדלמרי' באלו מליצות (ב"מ כה.) ועם הארץ לאו אחיך הוא דאינו עושה מעשה עמך: מומנין. שלשה שאכלו כחסת דמניס חייבין לזמן ואין ראשין ליחלן: ואכלת ושבעת. מהאי קרא נפקא לן ברכת הזימון (ב"ב טז.) וכן חורסו. ומדרצנן היא ואשיעור טומאתו אסמכתו וטומאת אולתין כביצה:

רבי עקיבא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי (מה ארי דורם ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ מכה ובוועל ואין לו בושת פנים: תניא רבי אליעזר אומר אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן היו הורגין אותנו תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בוועל ארוסתו בפניו שנאמר יתורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן: תנא שנה ופירש יותר מכולן תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ אין מוסרין להן עדות ואין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין להן סוד ואין ממנין אותן אפטרופוס על היתומים ואין ממנין אותן אפטרופוס על קופה של צדקה ואין מתלוין עמהן בדרך ויש אומרים אף אין מכריזין על אבדתה ותנא קמא (ומנין דנפיק מיניה זרעא מעליא ואכיל ליה שנאמר יבין וצדיק ילבוש: וכן מי שיצא וכו') למימרא דרבי מאיר סבר כביצה הוא דחשיב ורבי יהודה סבר כזית נמי חשיב ורמינדי (עד כמה הן מומנין יעד כזית ורבי יהודה אומר עד כביצה אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה אבי אמר לעולם לא תיפוך התם בקראי פליגי הכא בסברא פליגי התם בקראי פליגי רבי מאיר סבר ואבלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה כזית ורבי יהודה סבר ואבלת זו אכילה ושבעת זו שתיה וכו' בסברא פליגי רבי מאיר סבר חזרתו כטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה ור' יהודה סבר חזרתו כאיסורו

רבי עקיבא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי (מה ארי דורם ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ מכה ובוועל ואין לו בושת פנים: תניא רבי אליעזר אומר אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן היו הורגין אותנו תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בוועל ארוסתו בפניו שנאמר יתורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן: תנא שנה ופירש יותר מכולן תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ אין מוסרין להן עדות ואין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין להן סוד ואין ממנין אותן אפטרופוס על היתומים ואין ממנין אותן אפטרופוס על קופה של צדקה ואין מתלוין עמהן בדרך ויש אומרים אף אין מכריזין על אבדתה ותנא קמא (ומנין דנפיק מיניה זרעא מעליא ואכיל ליה שנאמר יבין וצדיק ילבוש: וכן מי שיצא וכו') למימרא דרבי מאיר סבר כביצה הוא דחשיב ורבי יהודה סבר כזית נמי חשיב ורמינדי (עד כמה הן מומנין יעד כזית ורבי יהודה אומר עד כביצה אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה אבי אמר לעולם לא תיפוך התם בקראי פליגי הכא בסברא פליגי התם בקראי פליגי רבי מאיר סבר ואבלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה כזית ורבי יהודה סבר ואבלת זו אכילה ושבעת זו שתיה וכו' בסברא פליגי רבי מאיר סבר חזרתו כטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה ור' יהודה סבר חזרתו כאיסורו

אמר מאן יהיב לן גברא דמנצק לן אייתוהו לרבי שמעון בן שטח וכו' שמה וצריך להו וקאמר רבי שמעון בן שטח לגמריה הוה דעבד דלעולם אינו מוציא אחרים ידי חובה עד שיאכל כזית דגן מוציא אחרים ואי כזית דרצנן היכי מפיח להו הא אמר דלא אטי דרצנן ומפיח דלוריימא אור"י דהיינו דוקא קטן אינו מוציא אומו שאכל שיעור דלוריימא אבל גדול אפילו לא אכל כלל יכול להוציא אחרים מדלוריימא:

הדרן עלך אלו עוברין

הבא דקאמרינן עלה דאין מכריזין על אבדתו וכו' בעם הארץ אחר מיירי. שס.

(א) [ועינין נה:] (ב) ס"א ל"ג (ג) [נסהדרין ז:] ע"ש, (ד) [נאלי ז"ל אלמלי ציוד ע"י מוס' מגילה כה. ד"ה אלמלא,] (ה) [זכרות ט. סהדרין נט.,] (ו) [זכ"ק ק"ט.,] (ז) [זכרות מט:], (ח) [זכרות דף מה. יומא דף עט.,] (ט) [יומא פ"א,] (י) [לקמן קכ"א,] (יא) [זכרות מה.,] (יב) [ז"ל המזון,] (יג) [שיך מע"ל,] (יד) [וע"מ מוס' קדושין ט. ד"ה ר"כ ובי"ב קי. ד"ה ולא וכו' קל. ד"ה ר"כ,] (טו) [וע"מ מוס' חולין פ"א. ד"ה הדורס ומוס' ב"ק טו. ד"ה ד"ס,] (טז) [וע' מוס' ז"מ כ"ג: ד"ה א' דלכ"א,

תורה אור השלם

1. ארור שכב עם כל בהמה ואמר כל העם אמן. דברים כו כא
2. זאת תורת הבהמה ואתה תלמדו רבי כו.
3. לא תהיה אתך אלהיך לשמע בקולו וליך בקדש בו כי הוא חייך ואורך ימים לשבת על האדמה אשר נשבעת לך לאבתך לאברהם לצדק ולעקב לתת להם: דברים ל כ
4. תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: דברים לג ד
5. יבין וצדיק ילבש ויבין נקי יבליק: איוב כו ז
6. ואבלת אתך וברכת אתך ואלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך: דברים ח י

גליון הש"ס

גב' אבר ר"ע בשחיית ע"ה. ע"י כמותו סב. ע"צ מוס' ד"ה דהוא לנוע:

מוסף רש"י

עד כמה מומנין. מרצין על המון אחריו (יומא עט:) כמה יאכל עמם ויחמיצ עמם צימון, ונפקא מינה להוליא די חופסן אס יתנו לו הסס לנכך (ברכות טז.). מוחלפת השיטה. התנא שקרין טעה בלאת מהן והחליף שטמו (לקטו מה.) ואכילה בכזית. משמע (יומא אב.) חזרתו כטומאתו. שיעור חסמו כשיעור טומאתו מלי דחשיב לענין טומאה שחיב זה לענין חובה (ברכות טז.).

מוסף תוספות

א. והוא רע לבריות. מוס' ראש"י. ב. והריגתו בכל עת מצוה היא והוצלת נפשות כיון שהוא רגיל בכך אע"פ שאין עושה כלום באותה שעה. הראש"י פסקיו. ג. ועם הארץ

(א) [ולקמן קפ"א, ב] צ"ב י: (ג) [ומ"ק כח, כח] כח: (ד) [ומ"ק כח, כח] כח: (ה) [ומ"ק כח, כח] כח: (ו) [ומ"ק כח, כח] כח: (ז) [ומ"ק כח, כח] כח: (ח) [ומ"ק כח, כח] כח: (ט) [ומ"ק כח, כח] כח: (י) [ומ"ק כח, כח] כח: (יא) [ומ"ק כח, כח] כח: (יב) [ומ"ק כח, כח] כח: (יג) [ומ"ק כח, כח] כח: (יד) [ומ"ק כח, כח] כח: (טו) [ומ"ק כח, כח] כח: (טז) [ומ"ק כח, כח] כח: (יז) [ומ"ק כח, כח] כח: (יח) [ומ"ק כח, כח] כח: (יט) [ומ"ק כח, כח] כח: (כ) [ומ"ק כח, כח] כח:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא לֹא יִקְרָא אֹרֵךְ יְקָרֹת וְקִפְאוֹן וְזָכְרָה יוֹד וּבְיוֹם הַהוּא יִקְרָא עַל מַצְלוֹת הַסּוּס קִדְשׁ לַיהוָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְיָ בְּמִקְרָאֵי לַפְנֵי הַמְּזוּבָּה: וְזָכְרָה יוֹד כ
2. וְהָיָה כָּל סִיר בְּיִרְשָׁלַם וּבִיהוּדָה קִדְשׁ לַיהוָה יְצָאוֹת וְבָאוּ כָּל הַחֹבְתִים וְלִקְחוּ מִמֶּנּוּ וּבְשֵׁלוּ בָדָם וְלֹא יִהְיֶה כְּנֻעֵי עוֹד בְּבֵית יְיָ יְצָאוֹת בְּיוֹם הַהוּא: וְזָכְרָה יוֹד כ
3. וְהָיָה כָּל סִיר בְּיִרְשָׁלַם וּבִיהוּדָה קִדְשׁ לַיהוָה יְצָאוֹת וְבָאוּ כָּל הַחֹבְתִים וְלִקְחוּ מִמֶּנּוּ וּבְשֵׁלוּ בָדָם וְלֹא יִהְיֶה כְּנֻעֵי עוֹד בְּבֵית יְיָ יְצָאוֹת בְּיוֹם הַהוּא: וְזָכְרָה יוֹד כ
4. וְהָיָה שֶׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי וְשָׁמוּ שִׁעָה וְיִקְרָא וְבָא אֶלְהָי: בְּרֵאשִׁית לַח ב
5. כְּנַעֲנִי בְּיָדוֹ מֵאוֹנֵי מִרְמָה לְעִשְׂקֵי אָהֶב: הַרְשֵׁי יוֹד כ
6. מִן יִעַן זֹאת עַל צַד הַמְּשֻׁעָרָה אִשֵּׁר חֲתוּנָה וְשָׂרִים כְּנַעֲנִי וְכַבְדֵי אֶרֶץ: יִשְׁעֵיהֶם כֹּחַ
7. וְהָיָה לַמֶּלֶךְ עַל כָּל הָאֶרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִקְרָא יְיָ אֱלֹהֵי שָׁמוֹ הַהוּא: וְזָכְרָה יוֹד ט
8. וְיֹאמְרוּ עַד אֲלֵהֶם כִּי מִשָּׁה בַּח תֹּאמְרוּ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאַלְהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנֵנו אֱלִיכֹהֶן הִן שְׁמֵי לְעֵלְמָם וְהָ זָכְרֵי לְדֹר שְׁמוֹת ג טו

גליון הש"ס

גמ' א"ר אין באן עני ע"י שנת סג ע"א רש"י ד"ה לא ימל:

מוסף רש"י

מה איסורו בכבוד. שיעור אסור אכלתו שהוא חייב עליו כבוד (קמ"ט) עליונים למטה. אולם שם עליונים כאן משמט עשוק, ראינו שם שם למטה (כ"ב) וחתונתם למעלה. ראינו עינים שם בינו פלגים, שם ראינו משוים (ס"ח). ואנן היינו הם. בעלי תורה היאך אמנו, היאך יש חשיבותו (ס"ח). כי היינו דאיתו אנן הכי. משוים וכבוד (ס"ח). משום הרוגי מלכות ותו לא. כלומר קר מלחא לחוד הוא דהי כהו שנהגו על קדושת השם ותו לא הוה כהו (ס"ח). הרוגי לוד. לוייתוס ופסוס, אחס שהנגס טורטוסרפוס (כ"ל טורייטוס) הרשע בלדקא בדמתיין מנס' תענית (י"ח): על גזירה שגמרה על ישראל להשמד על שנתלחל בת מלך הכונה, ומשדו אל ישראל עליו האחים הללו ומתו מה לנס על ישראל אלו הרגנוה (כ"ב ס"ח, וכע"ז תענית ס"ח). כתיב זה שמי. מדלח כתיב שמי חכר משמע שלמדו שני שמות ואמר לו זה שמי מיוחד וזה השני אני מוכר (קדושין ע"א) ושם הגירסא: כתיב זה שמי וכתוב זה זכרי. הדרן עלך אלו עוברין

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

ג.

**עין משפט
נר מצוה**

א [ומ"י פ"י מהל' נכוחס הל"ג טו"ש' א"ר"ס סי' רכ"ג ט"ז א' כ' ז']
ב א [ומ"י פ"ח מהל' י"ע הל' י"ז כ' סג' לאון ע"ה טו"ש' א"ר"ס סי' טס"ג ע"ג א' ז']

מוסף תוספות

א. דמנהג אבותינו בידנו א"ע"פ פסחה אינו נוהג עתה. מוס' ר"פ.

רבינו הגנאל

וכיון שהוכיז אם לא עבר הצופים חוה, ושי"מ עד הצופים מירושלים הוא חשב, והוצרך לברור מהא קרא, והיה ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לה, ואמר ר' יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שעה שהסוס רץ ומציל, פירוש חצי היום שהצל של סוס תחתיו, מפני זה פתח והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, פי' ר' אלעזר אור שהוא יקר בעולם הזה, כלומר התורה. כדכתיב כי נר מצוה ותורה אור, וכתיב ודבר ה' היה יקר בימים ההם, קפוי הוא מצוי לעולם הבא, וכל דבר מצוי ביד הרבים כדכתיב והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו וגו' ביום ההוא, ויש לקוש דרשו בתלמוד נגעים ואהלות שהוא יקר עשוי כו'. ור' יוחנן אמר אלו בני אדם שראין בעולם הזה יקרים ונכבדים, קפויים הם לעולם הבא. כי הא דיוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש כאילו פתחה נשמתו, איפתח אמר ליה אבות מאי חרות, אמר ליה עולם הפוך ראינו עליונים למטה, כלומר היקרים החשובים בעולם הזה, כדכתיב אוקר אנש מפד ואדם מכתם אפוד, ראינו אותם תחתונים במדרגה התחתונה, והיוודים בעולם הזה ראינו בעליה למעלה מאלו. אמר ליה בני עולם ברור ראינו, כלומר האמת שם הוא, מי שהוא לשם עליון הוא העיקר. אמר ליה ואנו אנו מקומנו, אמר ליה אנו חשיבותנו התם כי הכא, ושמעתי אשיר מי שיבא לכאן ותלמדו בידו. יש מי שאומר שגורס תלמודו על פה, הלך הוציא גורסתו עמו, ויש מי שמפרש מי שיבא בכאן ומעשיו מוסרים ותלמדו שקיים כל מה שלמד, נמצא כאלו הביא ראייתו עמו. והרוב מלכות אין כל בריה ולשון ימולה במחיצתו. ואסיקנא לאו ר"ע וחבריו הדללו מעלתן גדולה וולתי מצות הירגתם, אלא שני אחים שהיו בלוד בשעה שנמצאת בת קיסר הורגה, ובקשו להרוג כל (יהודי)

מקום שנהגו. אור"י צ"ס ריב"א דמפרש צירושלמי מאי שנת ערבי פסחים משאר י"ט משום דזמן הפסח מחלות ואילך ואף יחיד קאמר התם צ"ס ריב"א דמפרש צירושלמי מאי שנת צמלאכה ופריך א"ס כן יהא כל היום אסור כמו יחיד שמיצא קרנן ומפרש התם משום דלאו להקריב משחרית אכל פסח אינו יכול להקריבו אלא אחר חלות כדנפקא לן מצינ' הערבים ופריך א"ס כן קרנן תמיד שהוא לכל ישראל וקרנן בכל יום יהא בכל יום אסור צמלאכה ומשני שאני תמיד השמורה הוציאה מן הכלל דכתיב ואספת דגנך וא"ס כל ישראל ישיבין וצטלים מי יאסוף להן דגן ומשמע התם דמלאכותא אסורה ונראה לאף צומן הזה דליכא הקרבה כיון שנאסר אז אסור לעולם: העושה

ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראינו ואנן היכי התם כי היכי דאיתו אנן הכא הכי איתנין התם ושמעתי שהיו אומרים א' אשרי מי שבא לכאן ותלמדו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתו (ומאן) נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא אלא הרוגי לוד ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לה' מאי מצלות הסוס א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שהסוס רץ ומציל ר' אלעזר אמר כל מצילות שתולין לסוס בין עיניו יהיה קדש לה' ור' יוחנן אמר כל ביוה שבוזין ישראל עד שעה שהסוס רץ ומציל יהיה קדש לה' בשלמא למאן דאמר כל ביוה שבוזין ישראל היינו דכתיב ויהיה הסירות בבית ה' כמזורקים לפני המזבח אלא למ"ד בהנך תרתי מאי והיה הסירות בבית ה' מילתא אחריתי קאמר דמתעתי ישראל ומתנדבי ומייתי בשלמא למ"ד ביוה היינו דכתיב ואלא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות אלא למ"ד הנך תרתי מאי ולא יהיה כנעני א"ר ירמיה א' אין כאן עני וכנעני מנלן א' דאיכא תגר דכתיב וירא שם יהודה בת איש כנעני מאי אילימא כנעני ממש אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק בא יצחק והזהיר את יעקב ויהודה אילו ונסים אלא אמר רבי שמעון בן לקיש בת גברא תגרא דכתיב כנעני בידו מאוני מרמה ואיבעית אימא מהכא א' אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ: ויהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אמו האידנא לאו אחד הוא אמר רבי אחא בר הנינא טוב בעולם הזה העולם הבא העולם הזה א"על בשורות טובות ואמר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות ואמר ברוך דיין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב ושמו אחד מאי אחד אמו האידנא לאו אחד הוא אמר ר' נחמן בר יצחק לא בעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד ג' נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י סבר רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת:

הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין או ממקום שאין עושין למקום שעושין ג' ונתנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם

היאך יקרא אלא בשמו: לא כשאני נכנס. שני שמות לימדו שם הכתיבה ושם הקרייה: הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו. עד חלות. חצי היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד צמלאכה וישכח ציעור חמנו ושמיטת הפסח ותקון מנה ללורך הלילה דמנחה לטרוד מצעוד יום כדי להסב מהר כדאמר צ"פ בתרא (דף ק"ג).

ואל היהודים שבבבלה, ואמרו שני האחים [ג"א: שמעיה ואחיו] אנו הרגנו כדי להציל כל ישראל, ונהרגו וכן. [ג"א: ושלמו בנפשם ונהרגו הם... ועליהם מפורש בישיבה כי עליון הורגו כל היום וגו'] וקיימא לן כי הורגי לוד הם שמעיה ואחיו שנהרגו ב"ב בארד כמפורש בפרק סדר תענית כ"ד כו'. והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. יהיה ה' אחד, שאין שם בשורה רעה, שצריך לומר ברוך דיין האמת, אלא הטוב בכל, שהכל טוב שאין שם רע. ושמו אחד כ"י בר יצחק דאמר בעולם הזה שמי נכתב בידו הא ונקרא באל"ף דל"ת, אבל בעולם הבא כולו אחד, כשאני נכתב כך אני נקרא. רבה סבר למדרשה בפירקא. ולגלותו, א"ל ההוא רבא זה שמי לעלם חסר ו' כתיב, אחד, כשאני נכתב כך אני נקרא. מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין כו'. ומתמהנין מאי איריא ערבי פסחים אפילו כל ערובה

כאיסורו. של חמץ. ובשר קודש נמי משנפסל ציולא אסור צמלאכה: **יקרום וקפאון.** אידי דאיירי צירושלים צמלאכה שעריה דקמני וכן מי שילא מירושלים כו' פתח צהא פרשתא דבעינן למימר קמני שעמיד הקב"ה להוסיף על ירושלים: **אור שיקר צעולם הוה.** כשחמה

מאירה בגבורתה ואורה גדול אותו אור חשוב ויקר שלה יהא קפוי וקל לעולם הצה. כל דבר קל קרי קפוי קף על המים ויקף הצרול מתרגמינן וקפא פרולא (מלכ"ס ז'): **בני אדם שיקרים.** עשירים ומשוים ואינן טובים למקום: **איסוגיה.** גוע ופרכה רוח: **עליונים למטה.** אמתן שהיו כאן משוים ראינו קלים: **ואנן.** תלמידי חכמים היכי איתנין התם: **הרוגי מלכות וכו' לא.** לא היתה צהן מעלה אחרת שיתשבו עליה אלא זו צלצל: **הרוגי לוד.** שני אחים היו שמטרו עמנן על ישראל שהודו על עמנן הריגת צה מלך שהיו מטילין אותה על כל ישראל: **עד שעה שהסוס רץ ומציל.** כשיעור מרוגות הסוס עד חצי היום. ולשון מציל שצילו תחתיו שכל שעות היום חמה נוטה לצדו כשחמה צמורה כל האדם למערב אכל בחצי היום חמה עומדת צמלחע הרקיע צפא כל האדם וכל המלאתי: **על כל מצילות.** כלומר ש' מוכר ז"ל לסוס לנזי ולקשקש לשון מללתיס (ד"ה א' ג'): **יהיה קודש לה'.** שיתמכרו ישראל נדבותיהן למקדש: **כל ביום שיבונו ישראל מן הנכרים ביום אחד עד חלות יהיו קודש לה' כפיאוס נדבה למקדש:** הסיוס **שמיטתו.** אף הסירות יהיו של כסף ושל זהב שמהא שם ציוה רעה להקדש: **מאי והיה הסיוס ממוקרים.** הא צמלילות הסוס ליכא הקדש כולי האי: **דמיטעסרי ישראל יתעשרו ישראל ובשורה אחרת היא: כנעני.** לא יהיו נריכין גוצרין לעשות סחורה צנכסי הקדש לפי שיהא שם עושר גדול מן הציה: **זה אכרסה והסויר א"ס יאחק.** שהשניע לאלעזר לא תקח אשה לבני מצנות הכנעני (בראשית כד): **ויאחק א"ס יעקב.** לא תקח אשה מצנות כנען (שם כח): **כולו העובד והמטיב.** שאין שם צשורה רעה: **למידרשה צפירקא.** קרייה ריו"ד ה"י דלרעב אותיות דרשה וטעמיה התלוים צו: **לעלם כסיב.** זה שמי לעלם חסר וי"ו לשון העלמה: **כסיב זה שמי לעלם.** צהעלמה וכתבי זה זכרי דמשמע קרייה ולא העלמה. לשון אחר כיון דכתב זה שמי פשיטא דזה זכרי

כלומר עלמיה, [וזה] זכרי כשאני נקרא עכשיו באלף דל"ת, ובעולם הבא בשמי שנאמר זה שמי לעולם. הדרן עלך אלו עוברין

נמי, דתניא העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה לעולם. ושינין התם מן המנחה ולמעלה הכא מחצות. אי נמי התם ברכה לא חזי, הכא בערב הפסח העושה מלאכה מחצות היום ולמעלה, וזלתי

